

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A L'ESPAI PÚBLIC I DRET A L'ACCESSIBILITAT (MANTENIMENT DE L'ESPAI PÚBLIC, ESPAIS I SERVEIS PÚBLICS)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 19 de gener de 2022, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava el següent:

- Una empresa estava fent obres a la vorera del carrer de Cienfuegos amb Felip II i Felip Bertran i Güell sense haver habilitat un espai alternatiu i accessible per a vianants.
- Des del 12 de gener de 2022, havia tramitat fins a quatre reclamacions a l'Ajuntament en què es denunciava la invasió de la vorera i, tot i que el Consistori va reconèixer l'incompliment de les mesures alternatives, no s'havia fet cap actuació al respecte.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se **al Districte de Sant Andreu** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 26 de gener de 2022, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 15 de setembre de 2022, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa les gestions dutes a terme al respecte dels fets objecte de la queixa.

CONSIDERACIONS

1. Actuacions dutes a terme arran de les reclamacions presentades

El Districte informa que, abans d'iniciar les obres, es va sol·licitar permís a ACEFAT (empresa creada per desenvolupar un projecte de gestió integrada de les obres de serveis que es duen a terme a la via pública de la ciutat de Barcelona) per a la realització de treballs d'adequació, reforç i reforma en un tram de canalització de 125 metres en què actuava com a contractista l'empresa que estava fent les obres i com a promotor una segona empresa.

Des del Districte de Sant Andreu, es fa únicament un vistiplau per al permís presentat per uns treballs d'adequació, reforç i reforma en un tram de canalització de 125 metres entre les dates 10 de gener de 2022 i 11 de febrer de 2022.

Posteriorment al vistiplau del Districte, cal un vistiplau final emès pel Comitè d'Obres i Mobilitat (COM) de l'Ajuntament, que és qui atorga la llicència i dona permís per iniciar les obres (en aquest cas, el permís es va donar el 10 de gener de 2022).

El COM és un òrgan col·legiat on hi ha representats tots els departaments municipals amb competència a l'espai públic. Els seus procediments i gestions estan certificats pel sistema de qualitat conforme a la Norma UNE-EN ISO 9001:2008 atorgada el 21 de març de 2011

El COM autoritza ocupacions o actuacions per obres d'urbanitzacions, infraestructures del transport o de serveis en calçada (que afectin vies de la xarxa bàsica i vies d'ordenació centralitzada de la ciutat o que tallin per complet la circulació de carrers), aparcaments, manteniment d'infraestructures i paviments i finalment obres amb requeriments de treballs especials i un grau considerable d'incidència en la vida urbana.

Una de les **funcions més importants del COM** és garantir la coordinació de les actuacions i les ocupacions d'una obra, establir les indicacions per ordenar la possible coexistència de més d'una obra o ocupacions en un mateix àmbit públic i fer-ne el seguiment per tal de **garantir el mínim impacte possible sobre la ciutadania i la mobilitat**.

Les queixes presentades per la ciutadana es van formular entre el 12 i el 19 de gener de 2022.

A la queixa formulada el dia 12 de gener, on exposava que les obres havien envaït tota la vorera sense habilitar un pas alternatiu, el Departament d'Obres i Manteniment del Districte (en endavant, el departament) li va respondre el mateix dia. Va ser informada

que aquest tipus d'obres estaven subjectes a llicència i a una sèrie de paràmetres i requeriments que, en aquella actuació, **l'empresa contractista no havia complert**.

La queixa formulada el dia 13 de gener de 2022, on la ciutadana comunicava que la situació seguia igual, el departament la va traslladar a la Guàrdia Urbana (GU), indicant-li que el departament no tenia capacitat sancionadora i que s'havia reclamat directament tant a l'empresa promotora del servei com a la constructora, les quals van indicar que ja havien rebut sancions de la GU.

Una nova queixa formulada el dia 17 de gener de 2022 es va tornar a traslladar a la GU en els mateixos termes que l'anterior. La ciutadana va ser informada que l'equip de Policia de Barri havia fet una inspecció a l'obra i que s'havia aixecat acta amb diverses infraccions.

En data 19 de gener de 2022, la persona interessada va formular una altra queixa en els mateixos termes que les anteriors. Novament, el departament la va traslladar a la GU.

2. Actuacions fetes per solucionar el problema

El 14 de gener de 2022, ACEFAT, que és l'òrgan que gestiona les incidències de les canalitzacions realitzades per empreses a Barcelona, va requerir per correu electrònic a les empreses contractora i promotora.

Se'ls va comunicar que, a la visita que s'havia fet aquell mateix matí, s'havia observat que estaven treballant davant del número 30 del carrer de Cienfuegos, obrint rasa i per l'estret de la vorera les operacions estaven controlades per una persona senyalitzadora. Es constatava l'obertura de la rasa a la zona dels carrers de Cienfuegos i Felip Bertran, de manera que quedava l'encreuament i la part del carrer Felip II sense actuacions.

La zona estava protegida amb tanques, disposava de senyalització lluminosa i s'hi havien habilitat els accessos amb planxes antilliscants. Tanmateix, s'havien detectat les **incidències** següents:

- Manca d'etiquetes d'identificació de l'obra.
- No s'havia tingut en compte l'accessibilitat per a persones amb discapacitat, persones amb cotxets, etc. (vorera del carrer de Cienfuegos).

El dia 18 de gener de 2022, el departament va enviar un correu electrònic a ambdues empreses en què s'insistia en les incidències detectades en la visita del dia 14 de gener i se'ls va traslladar la queixa de la ciutadana del 17 de gener on es deia que no s'havia donat cap solució problema. Atès que la resposta de les empreses al departament no donava solució a les qüestions plantejades el **Districte va reiterar**

que del que es tractava era de garantir l'accessibilitat per a les persones vianants i que, si això no era possible, calia habilitar i senyalitzar itineraris alternatius, com sempre es feia.

La resposta de l'empresa constructora va ser que no s'havia pogut donar pas a la calçada perquè aquesta estava ocupada per la terrassa d'un bar, el qual s'havia negat a retirar-la, al·legant que es pagava per tenir-la allà. Tanmateix, explicaven que estaven accelerant el màxim possible els treballs per poder eliminar el tancat.

En data 20 de gener de 2022, l'empresa constructora va enviar al departament les imatges de la pavimentació de la cantonada del carrer de Felip II, on quedava el pas normalitzat, i, des del 25 de gener de 2022, ACEFAT va continuar fent un seguiment de l'obra.

3. Criteris d'actuació en situacions similars a la descrita, en què l'empresa contractista no compleix les seves obligacions

En relació amb aquest punt, el Districte informa que, davant de situacions on es detecta una problemàtica en l'execució d'una obra de serveis que es duu a terme a la via pública, el Departament d'Obres del Districte es posa en contacte per correu amb els contractistes, l'empresa sol·licitant i ACEFAT.

És competència d'ACEFAT, com a operador del Sistema Integrat de Gestió, minimitzar l'impacte negatiu que s'ocasiona a l'entorn.

Pel que fa als districtes, els departaments d'obres poden traslladar la informació de la incidència a la Guàrdia Urbana, per si s'escau tramitar un expedient sancionador.

4. Els recursos i mitjans de què es disposa per controlar l'execució d'aquest tipus d'obres

Els recursos i els mitjans per fer seguiment són potestat d'ACEFAT, atès que li correspon fer el control de qualitat de les canalitzacions d'obres a Barcelona (s'entén com a canalització les rases de més de 25 m) i enviar les deficiències (justificades amb fotografies) al promotor, al contractista i al Departament d'Obres i Manteniment competent.

Atès l'elevat nombre de permisos (a banda de canalitzacions, hi ha ramals que són rases fins a 25 m i avaries que són actuacions d'urgència) que es demanen per part de les diferents companyies, i tenint en compte la feina que fa ACEFAT, no és viable fer seguiment de totes les obres. Només en aquells permisos d'empreses on es rep una queixa, com ha estat aquest cas, es fa una visita per comprovar la situació real en aquell moment i si s'ha solucionat o empitjorat la situació, a fi de fer una reclamació a companyia, si s'escau.

A la vista de l'exposició dels fets i de la informació facilitada pel Districte, aquesta Sindicatura conclou que, quan la ciutadana va fer la primera reclamació, no hi va haver inactivitat municipal per intentar reconduir la situació exposada.

Entenem que les obres que es fan a la via pública comporten unes càrregues generals que la ciutadania ha de suportar pel fet de viure en col·lectivitat. Hi ha incomoditats que són conseqüència de la naturalesa, el lloc de realització i l'abast de la infraestructura concreta, que es duen a terme en benefici de la majoria de les persones.

Tanmateix, i com ja hem dit altres vegades, l'Ajuntament, en la realització d'obres municipals, ha de garantir, per sobre de qualsevol altra cosa, **la seguretat de les persones i assegurar la mobilitat de les persones vianants**, la qual cosa implica un control acurat i continuat de l'Administració i les empreses actuants perquè les persones pateixin només les dificultats i incomoditats pròpies de l'execució d'obres, però, **en cap cas, no han de suportar molèsties ni pertorbacions quan aquestes excedeixen els inconvenients generals que genera una actuació d'aquest tipus.**

En aquest punt, convé recordar que l'article 11 de la Llei 13/2014, de 30 de novembre, d'accessibilitat, estableix que les obres han de disposar dels mitjans de protecció i de senyalització necessaris, sense envair els itineraris dels vianants accessibles sempre que sigui possible i s'han de proporcionar itineraris o passos alternatius, si s'escau, per mantenir les condicions d'accessibilitat i de seguretat.

En aquest sentit, el *Manual de qualitat de les obres a la ciutat de Barcelona* diu que les implantacions de **les obres s'han de planificar i organitzar per tal de minimitzar l'afectació a l'espai públic i el contractista i el seu personal les han d'executar amb la màxima cura i sensibilitat envers la ciutadania** i les activitats econòmiques afectades. En cas que els itineraris de vianants quedin afectats durant les obres, els itineraris provisionals han de garantir, com a mínim, les condicions d'accessibilitat establertes en la normativa vigent i donant compliment a allò que, en aquest sentit, incorpora el manual.

Si bé es cert que les obres que més afectaven la mobilitat van tenir una durada de deu dies i que, de manera molt ràpida, es van fer els requeriments corresponents a les empreses encarregades tot imposant les corresponents sancions, cal dir que **el que demanava la ciutadana, amb tota la legitimitat, era disposar d'un itinerari practicable i senyalitzat** per a persones amb dificultats de mobilitat, persones amb cotxets, etcètera, la qual cosa **hauria d'haver estat prevista i contrastada abans de començar l'obra, i no a posteriori.**

De conformitat amb la informació facilitada, **correspon al COM garantir el compliment d'aquestes normes i coordinar les actuacions i les ocupacions d'una**

obra, cosa que, en el cas objecte de supervisió, no sembla que s'hagi dut a terme amb l'eficàcia que seria desitjable.

Els **principis de bona administració i d'eficàcia** dels serveis públics es recullen a l'article 41 de la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea, als articles 9.3 i 103 de la Constitució espanyola i a l'article 3 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, del règim jurídic del sector públic administratiu comú. Aquests drets impliquen disposar d'una Administració que presti el màxim nombre de serveis amb els millors estàndards de qualitat, respectant els drets i interessos legítims de la ciutadania, i que sigui capaç de resoldre els problemes de manera àgil i eficaç.

Així mateix, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, aprovada l'any 2000, esmenta en l'article XXIII, amb referència a l'eficàcia dels serveis públics com a indicatiu d'una bona administració, que les autoritats locals han de garantir l'eficàcia dels serveis públics i la seva adaptació a les necessitats de les persones usuàries.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el Reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, l'actuació de l'**Àrea d'Ecologia Urbana no ha estat eficaç** perquè no ha adoptat les mesures preventives i obligatòries per garantir el dret a la mobilitat i l'accessibilitat a la ciutadania.

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a l'Àrea d'Ecologia Urbana** que, amb caràcter previ a l'inici d'obres a la ciutat, es facin les actuacions necessàries per comprovar que les empreses encarregades implementen les mesures per garantir la mobilitat i accessibilitat de la ciutadania durant les obres en la zona afectada.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.